

Analysavdelningen
Enheten för policy och statistik
Klaus Hammes
016-544 2114
klaus.hammes@energimyndigheten.se

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande angående Trafikverkets inriktningsunderlag inför transportinfrastrukturplaneringen för perioden 2018-2029

Sammanfattning

- Energimyndigheten avstyrker inriktningsunderlaget
- Trafikverkets prognoser borde ha utökats i den mån att även förutsättningarna för prioriteringen om en fossilfri fordonsflotta framgår av underlaget. Det ska även inkludera en prognos som utgår från ett minskat transportbehov.
- Energimyndigheten finner det anmärkningsvärt att Trafikverket inte har tagit fram ett scenario som visar hur utsläppen av växthusgaser från transportsektorn kan minskas.
- Energimyndigheten ser dock positivt på att Trafikverket lyfter fram att fyrstegsprincipen ska tillämpas i utvecklingen av transporter och av den Svenska infrastrukturen. Principen bygger på fyra enkla steg: tänk om, optimera, bygg om, bygg nytt. Energimyndigheten anser dock att det vore önskvärt att principen tillämpas konsekvent och konsistent.
- Energimyndigheten instämmer i Trafikverkets uppfattning att den tekniska utvecklingen för närvarande är snabb och oförutsägbar, vilket innebär att fastslagna planer riskerar att bli omsprungna av utvecklingen. Följaktligen måste det finnas en beredskap för relativt snabba ändringar av planer.
- Energimyndigheten anser att valet av infrastruktursatsningar kan ha mycket stor betydelse för transportsektorns utveckling, även om denna aspekt ensam inte är hela lösningen.

Energimyndighetens ställningstagande

Energimyndigheten har tidigare i sitt yttrande till Trafikverket om förslaget till nationell plan för transportsystemet 2014-2025¹ konstaterat att transporterna måste minska för att transportsektorn ska kunna bidra till klimatmålen. Trafikverket har inte beaktat denna synpunkt i sina nuvarande prognoser.

Trafikverkets aktuella prognos utgår fortsättningsvis enbart från ett ökat transportbehov i framtiden. Prognosen är baserad på historiska data och utgår från en ökad transportefterfråga. Det är dock inte en automatisk utveckling. För att lyckas nå den omställning av transportsystemet som krävs för klimatmålen samt en fossilfri transportsektor är det nödvändigt att sträva efter flexibilitet och nytänkande, både vid planering av markanvändning och vid investering av infrastruktur men också i stödjande system som underlättar för kollektivtrafik, gång- och cykeltrafik, resfria möten och dylikt. Exempelvis påverkas användningen av transportsystem av investeringar i infrastruktur för att tillgodose förväntade trafikökningar, dvs. om man bygger för ökat transportbehov så kan man räkna med att transportbehovet också ökar.

Energimyndigheten anser därför att det hade varit nödvändigt med ytterligare ett scenario som hade haft sin utgångspunkt i att transporterna måste minska. En sådan prognos skulle ha beaktat vilka förutsättningar som krävs för att nå regeringens prioritering om en fossilfri fordonsflotta. Trafikverkets prognoser saknar information för att kunna bildas en uppfattning vad som krävs för denna prioritering. Det är anmärkningsvärt att ett sådant scenario saknas

Trafikverkets bedömning är att om fossilfriheten i betydande utsträckning skulle bygga på biodrivmedel, så förutsätts import. Ifall ökad import inte ses som en lösning, anser Trafikverket att förutsättningarna för en fossilfri fordonsflotta inte verkar vara för handen. Trafikverket har dock inte presenterat siffror på omfattningen av användningen av biodrivmedel och av den anledningen kan Energimyndigheten inte uttala sig om rimligheten i Trafikverkets bedömningar.

Energimyndigheten anser att det finns en risk för att stora infrastruktursatsningar blir olönsamma inte bara ur ett samhällsekonomiskt perspektiv men även ett klimatperspektiv, eftersom själva byggandet kan vara så utsläppsintensivt att det uppväger eventuella klimatvinster. Därför är ofta underhåll av befintlig infrastruktur bättre i klimathänseende.

Energimyndigheten ser däremot mycket positivt på att Trafikverket lyfter fram att fyrstegsprincipen ska tillämpas i utvecklingen av transporter och av den Svenska infrastrukturen. Principen bygger på fyra enkla steg: tänk om, optimera, bygg om, bygg nytt. För att tillämpningen ska bli realiserbar behöver det även tydliggöras vilka aktörer som är ansvariga för att påverka steg 1- och 2- åtgärderna i processen samt ge dessa aktörer resurser för genomförandet. Energimyndigheten ser det dock som önskvärt att principen tillämpas konsekvent och konsistent.

¹ Dnr 2013-4675, 30 september 2013.